

**Министарство просвете и спорта Републике Србије
Програм реформе средњег стручног образовања**

Јединица за имплементацију програма

Отона Жупанчича 30, 11000 Београд

Тел.: + 381 11 260 8181

E-mail: office@vetserbia.edu.yu

www.vetserbia.edu.yu

**“ПРИМЕЊЕНА СТРУЧНА
ПЕДАГОГИЈА”**

**У ОБУЦИ НАСТАВНИКА СТРУЧНИХ
ШКОЛА**

**Програм обуке за интерне и
екстерне носиоце промена у
Програму реформе средњег
стручног образовања – фаза II**

Аутори

Јасминка Марковић и Мајкл Аксман

Београд, мај 2007.

Шта је «примењена стручна педагогија»?

Примењена стручна педагогија је примена стручне педагогије у средњим стручним школама у Србији и представиће је стручњаци Програма реформе средњег стручног образовања за обуку наставника уз блиску сарадњу са интерним и екстерним носиоцима промена из сваке школе укључене у Програм.

Курс ће бити одржан 21 пут у свакој пилот школи и учесници ће бити будући наставници нових профила и они који су заинтересовани за примењену стручну педагогију.

Ово би требало да буде курс по коме ће изабрани учесници извести два практична наставна експеримента на часу, а остали чланови групе ће бити посматрачи. У сваком од три подручја рада биће изведени различити часови. Курс ће трајати два дана и требало би да буде спроведен након техничког усавршавања часова у марту и априлу 2007. и пре почетка нове школске године 2007/2008.

Ово је активност где ће сви наставници без обзира да ли су били укључени као координатори наставних планова и програма, инструктори наставника или интерни или екстерни носиоци промена или су једноставно били изабрани као наставници за нове профиле стручних или општих предмета, морати да презентују и да вежбају «улогу инструктора стручне обуке». Наставници ће присуствовати извођењу часова и посматраће како то раде њихове колеге, добровољци.

Пробна наставна ситуација (ПНС)

Овде ћемо се бавити методом «пробна наставна ситуација». *ПНС* су «наставни експерименти» где наставници показују докле је стигао њихов развој улоге наставника у новим наставним профилима. *ПНС* ће бити изведена у школама и група наставника ће припремити план пре почетка семинара примењивања стручне педагогије у њиховим школама и затим извести наставну ситуацију испред наставника инструктора, чланова стручне групе и осталих колега из те школе. Метода пробних наставних ситуација се сматра приликама за учење и биће организована тако да се учи у окружењу групе стручних наставника.

ПНС су «наставни експерименти» наставника у њиховим школама у присуству наставника инструктора и наставника школе. Можда су неки наставници већ упознати са микро наставом, где се такође примењују наставни експерименти у присуству наставника, док у пробним наставним ситуацијама наставни експерименти се изводе у реалном простору и са ученицима и користиће се током целокупне обуке наставника коју спроводи Програм реформе средњег стручног образовања - фаза II

ПНС следи одређена правила. Пре предавања, наставник добије задатак од инструктора да одржи час одређеном разреду у некој стручној школи. Ово предавање припрема наставник, сам или са групом наставника, а пре самог предавања предаје писмени план припреме часа за *ПНС* свим учесницима обуке.

Наставници ће добити смернице како треба посматрати час, а акценат ће бити стављен на припрему учесника да о овом експерименту касније разговарају. То ће такође помоћи да се наставници припреме за разматрање о процеса предавања када буду припремали сопствена пробна предавања сами или у мањим групама. Различита средства за опсервацију плана часа биће им дата пре почетка *ПНС*¹.

Предавање ће бити одржано у правом разреду и правој стручној школи, а инструктори из друге фазе Програма реформе стручног образовања у оквиру КАРДС-а (CARDS), као и интерни и екстерни носиоци промена и група наставника из те школе присуствоваће часу у својству посматрача и записивати коментаре.

Када се правилно изведе, ово пробно предавање даје повратну реакцију од непроцењиве вредности наставницима који овим путем могу да унапреде своје знање и стекну оријентацију у ком правцу треба да се усавршавају као стручни инструктори. Искуство показује да су наставници у почетку узбуђени, али уз честа понављања и у разноликим условима пробно предавање губи карактеристике “испита”. Стога, наставници постају опуштенији и почињу схватати ова предавања као могућност да нешто науче. Из тог разлога ово исто треба да практикују и интерни и екстерни носиоци промена као наставно средство након званичног дводневног програма обуке у свакој огледној школи. Ово је често добра могућност за учење – и надамо се да ће се такође појавити у Србији – јер се право учење одвија у ситуацијама где постоји саветник након пробног предавања. До овог тренутка, већина наставника обично сами планирају и држе предавања и треба да буду спремни на повратну информацију својих колега. Ова повратна информација се јавља у разним облицима и околностима². Овде је јако важно да сами наставници дођу у ситуацију да схвате шта треба променити и побољшати у следећем *ПНС*. Ако се наставници заиста добро сналазе у овим ситуацијама обуке, могу се јавити њихова сопствена запажања попут “Ученици су били неактивни у почетку. Да ли сматрате да је разлог томе преобиман план који сам саставио/ла, уместо да се укључе ученици у процес планирања?” Свесни смо да је *ПНС* нови метод обуке наставника у Србији и покушаћемо да их полако и стално у то укључујемо.

¹ Анекс 2 и 3 приказују могуће начине посматрања часова и прављења белешки, анекс 2: начин прављења белешки о пробном предавању, анекс 3: Модел паукове мреже за процену успеха наставника

² За метод који се примењује у Србији погледајте анекс 1: учење путем заједничког разматрања – посматрање пробног предавања и анекс 3: Модел паукове мреже за процену успеха наставника

Дводневни огледни програм у ПСП

Блок 1: Шта је примењена стручна педагогија и зашто ми то радимо овде у нашој школи ? (око 90 минута)

Тема : **Спремамо се за наше прве наставне експерименте са правим ђацима у нашој школи!**

Циљ : Наставници ће се упознати са процедуром пробне наставне ситуације

Секвенце	Садржај /структура	Методе
1.	Уводне напомене – директор Увод који излаже наставник инструктор Логистика у школи Подела по групама	
2.	Шта је примењена стручна педагогија (ПСП)? Шта и како можемо радити у пробним наставним ситуацијама?	Презантације и објашњења о садржају - погледати у приручнику стр. 3-4
3.	Шта и како посматрати?	Методе : Форма бележења запажања пробних наставних ситуација (анекс 2) и модел тзв. Паукове мреже за оцењивање извођења наставе (анекс 3)
4.	Питања и одговори : • Зашто ово радимо?• Да ли нас ово чини бољим наставницима ?	Пленарна дискусија

Блок 2: Извођење пробне наставне ситуације

Тема: **Држимо прво експериментално предавање на часу!**

Циљеви:

- Развој компетенција наставника који ће предавати по новим наставним програмима
- Упознавање са коментарима инструктора и колега након одржаног часа

Секвенце	Садржај/структура	Методе
1.	Пробну наставну ситуацију изводе 1 или 2 наставника (ако је могуће) из једног од нових предмета са правим ученицима и пред пред групом својих колега наставника	Наставна јединица у пракси
2.	Упознавање са заједничким саветовањем	Наставници појединачно уче заједничко саветовање (Анекс 1)
3.	Заједничко саветовање	Групна дискусија о пробној наставној ситуацији, уз коришћење методе заједничко саветовање (Анекс 1)
4.	Коментари наставника након првог експеримента • Искуства • Очекивања • Страхови • Итд.	Пленарна дискусија

- Блок 3: Извођење пробне наставне ситуације II (око 90 минута)
 Тема: **Држимо друго експериментално предавање на часу!**
 Циљ: Даљи развој компетенција за држање наставе према новим наставним програмима

Секвенце	Садржај/структура	Методe
1.	Пробну наставну ситуацију изводе 1 или 2 наставника (ако је могуће) из једног од нових предмета са правим ученицима и пред пред групом својих колега наставника	Наставна јединица у пракси

- Блок 4: Саветовање након пробне наставне ситуације II
 Тема: ... и разговарамо о пробној наставној ситуацији у оквиру новог саветовања!
 Циљ: Постати опуштенији приликом давања коментара колегама о начину на који предају

Секвенце	Садржај/структура	Методe
1.	Заједничко саветовање II	Групна дискусија о пробној наставној ситуацији, коришћењем методе заједничког саветовања (Анекс 1)
2.	Коментари наставника након другог експеримента	Пленарна дискусија

Блок 5: Примењена стручна педаогија – Корисна средства за обуку наставника у нашој школи? (око 90 минута)

Тема: **Оценићемо наша искуства са пробним наставним ситуацијама у оквиру примењене стручне педагогије!**

Циљ: Разговор о резултатима учења сваког учесника

Секвенце	Садржај/структура	Методе
1.	Гледање назад и напред	
2.	Уобличавање искустава, указивање на позитивне аспекте и, ако их је било објашњавање онога што је било негативно: Нпр. • Посебно ми се допало ... • Надам се да нећемо урадити ... • Посебно сам био заинтересован за ... • Да ли бисмо могли да имамо више ...? • За нашу следећу пробну наставну ситуацију волео бих да урадимо другачије • Више би ми користило да смо...	Метод: Започињање реченица Сваки учесник радионице ће написати своје мишљење на папирима на зиду, на основу започетних реченица у левој колони
3.	Разговор о искуствима	Пленарна дискусија
4.	Крај радионице	Метод: Закључивање

**Анекс 1: “Кооперативно наставничко саветовање” (*Kollegiale Praxisberatung*)
– Дискусија о пробним наставним ситуацијама користећи групну синергију**

Ослањајући се на искуство стечено током обука наставника у Србији, кооперативно наставничко саветовање ће бити структурирано у 5 фаза, рачунајући договоре на почетку и на крају који подразумевају принципе саветовања, дискрецију и сагласност око тога ко ће бити модератор процеса.

Током прве фазе ПНС група посматрача ће увек прва имати право да се осврну на лекцију која је извођена и објасни шта је група мислила пре него је започето са извођењем часа, шта се одвијало као што је и планирано, шта је било добро, а шта не.

У другој фази се одговара на изнете аргументе. Током ове фазе само позитивне повратне информације су дозвољене.

Током треће фазе ПНС, дају се коментари на извођење часа али на формалнији начин и износе се примедбе које се односе на методичка и дидактичка запажања која могу бити забележена током извођења часа, употребљавајући Форму за праћење огледног часа (Анекс 2) или Модел паукове мреже (Анекс 3). Важно је да наставници који ће изводити огледне часове имају довољно времена да одговоре на сва питања, посебно на негативна запажања.

У четвртој фази ће се разматрати различита решења и алтернативе за примећене слабости.

У петој фази, наставници ће одлучити шта им од предложеног највише одговара и коју од алтернатива ће прихватити као решење и користити је у будућности током извођења активне наставе.

Коначни договор ће бити јако важан за тим наставника из школе, зато што се у тој фази износе одређена «обавезивања». Реченице попут “Покушаћу са овим и наредни пут ћу вас обавестити о резултатима!” су јако добар почетак и треба да их следе питања попут:

- Ко ће то урадити и са ким?
- Шта тачно желимо да урадим или урадимо?
- Како то желим да постигнем?
- Када и где ћу то урадити?

Анекс 2: Форма за праћење огледног часа

Огледни час посматран од стране

Датум:

Час:

У:

Наставна јединица:

Одгъење:

1. Планирање лекције

Ситуација у учионици

Дидактичке одлуке

Избор садржаја

- Редукција градива
- Постављање проритета

Циљеви

- Интердисциплинарност
- Заснованост на компетенцијама
- Оријентисаност ка стварном животу и запошљавању
- Образовање

Планирање процеса

Остваривање ученикове независности

Артикулација часа

Облици рада

Наставна средства и материјали

Контрола успешности учења

Иновативни потенцијал

Закључци о планирању и дидактичким компетенцијама:

2. Реализација часа

2.1. Реализација часа (садржај)

Препознатљиве фазе

Независно планирање ученика

Постављање и именоване циљева

Самостални рад ученика

- Одговарајући ниво за ученике
- Одговарајући садржај
- Постављање приоритета
- Оријентисаност ка стварном животу и запошљавању

Самостално оцењивање ученика

Контрола успешности ученика

Закључак о реализацији компетенција (садржај):

2.2. Реализација часа (методе и комуникација)

Организација наставе

(Обука, предавање, пројекат)

Друштвене активности на часу

(Рад по групама, индивидуални, рад у пару)

Дидактичке функције

(Вежбање, пренос знања, примена, контрола итд.)

Наставни поступци**Компетенције повезане са комуникацијом**

- Структура комуникације
- Јасност и стил
- Модулација
- Расподела комуникације између ученика и наставника

Коришћење наставних средстава и материјала**Учешће ученика и начини активирања ученика**

Закључак о реализацији компетенције (методе и комуникација):

3. *Активност наставника***Начин опхођења/активности**

(Сигурност, смиреност, итд.)

Промовисање

- Само-оријентисаност
- Методичке компететности
- Компетенције учења
- Друштвене компетенције
- Моралност
- Компетенције које се односе на комуникацију

Активности предузете уколико дође до дезорганизације

Образовне компетенције

Однос према ученицима

- Поштовање
- Разумевање
- Емотивност

**Закључак о активностима наставника :
Педагошке и друштвене компетенције**

Анекс 3: Модел паукове мреже – Процена наставниковог извођења часа

